

Қосымша білім және тәрбие

Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Редакцияның мекен-жайы:

Астана қаласы, Кенесары к-сі, 40, «7 континент» БО, 15-қабат.

Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің есебіне қойылған.

2009 жылғы 20 ақпандағы № 9909-Ж есепке қою туралы куәлік. Жазылу индексі – 75289.

Мазмұны / Содержание

Педагогикалық тәжірибе Педагогический опыт

О некоторых проблемах музыкального обучения в ДМШ Алипбаева Л.Т.	2
Балалардың креативтілігін дамыту және қолдау – қосымша білім берудегі басты фактор Дауешова С.М.	6
«Жаз» орталығы бағдарламасының аясында жазғы демалыс уақытында балалардың бос уақыты мен сауықтандыру демалысын ұйымдастыруы Алтынбекова Ш.Д Акпарова А.К.	8
Оқушы мәдениетін қалыптастыруда балалардың қызығушылығын, дарындылығын дамытуда қосымша білім берудің рөлі Иманғазиева К.Ә.	12
Балалардың тұрғылықты жері бойынша аула клубтарының маңызы Салбенбекова С.Д.	15

Әдістемелік жұмыс Методическая работа

Мектепке дейінгі баланың зияткерлік дамуындағы жаңа заманауи дамыту ойындары Ильясова А.Х.	16

Меншік иесі – Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК (Астана қаласы)

Редакциялық кеңес:

Шер Р.П., редакциялық кеңестің төрағасы, ҚР БҒМ РҚББОЭО директоры, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің кеңесшісі.

Іргебай Е.І., Астана қаласы Оқушылар сарайының директоры.

Гончаров А.С., «Қалалық техникалық шығармашылық орталығы» ММ қосымша білім беру педагогі, «Радио және робот техникасы» үйірмесінің жетекшісі.

Алтынбекова Ш.Д., Қарағанды қаласы «Балалар мен жасөспірімдер сарайы» КМҚК директоры.

Мажитов М.К., Қарағанды қаласы ЮНЕСКО Клубы №2 Өнер мектебінің директоры.

Ерубаета А.Ж., Павлодар қаласы, М.М. Катаев атындағы Оқушылар сарайының директоры.

Оразова Т.Б., ЮНЕСКО клубы Балалар көркемсурет мектебінің директоры, Шымкент қаласы.

Умурзаков А.Г., Ақмола облысының балалар-жасөспірімдер туризмі, өлкетану және экология облыстық орталығының директоры.
Сенгалиев О.Т., Ақтөбе қаласы Жас натуралистер станциясының директоры.

Шығарумен жұмыс жасағандар:

Бас редактор – Дауешова С.М.
Жауапты редактор – Салбенбекова С.Д.
Мәтінді терген – Хұрмет К.Х.

Редакцияның мекен-жайы: Астана қаласы, Кенесары к-сі, 40, «7 континент» БО, 15-қабат. Тел.: 8 (7172) 64-27-31, e-mail: k.jurnal@mail.ru

Журнал ҚР Мәдениет және спорт министрлігінің есебіне қойылған.

2009 жылғы 20 ақпандағы № 9909-Ж есепке қою туралы куәлік.

Жазылу индексі – 75289.

Басылымның кезеңділігі – жылына 4 рет.

Редакция материалдардағы ақпарат үшін жауап бермейді. Редакцияның пікірі автордың пікірімен әрдайым сәйкес келмейді. Қолжазбалар рецензияланбайды және қайтарылмайды. Редакция мақалаларды, әдістемелік әзірлемелерді қысқартуға, редакциялауға және қажет болса, әдеби түзетулер жасауға құқылы. Респонденттердің материалдары қайтарылмайды және рецензияланбайды. Редакция хат алмаспайды.

О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ДМШ

Алипбаева Лейла Такеновна,
преподаватель детской музыкальной
школы имени Нургисы Тлендиева,
отдела образования города Талдыкорган,
Алматинской области

Музыкальная школа является организацией дополнительного образования. Это не музыкальный кружок, поэтому с первых дней необходимо настроить детей на серьезное отношение к посещению школы. Как известно, лучший прием воспитания это собственный пример, поэтому от отношения родителей к музыкальной школе, будет зависеть отношение к ней и вашего ребенка. Если вы будете интересоваться классической, живой музыкой, то и ваш ребенок будет увлечен ей. Поэтому больше слушайте классическую музыку дома, смотрите, посещайте концерты классической музыки.

Основной целью обучения в музыкальной школе является развитие эмоционально-образного восприятия музыки, развитие музыкальных способностей детей (гармонического, мелодического, тембрового, интонационного и полифонического слуха), развитие ритма и музыкальной памяти.

Наиболее трудным для только поступившего ребенка в музыкальную школу становится период «привыкания». Родителям надо быть готовыми к тому, что период адаптации может затянуться на несколько месяцев. Ребенку нужна помощь, в первую очередь, он нуждается в поддержке самых близких ему людей родителей.

В период привыкания первоклассника к школе родителям необходимо поддержать и развить стремления учиться, узнавать новое. Ваше участие и интерес положительно скажутся на развитии познавательных способностей ребенка. И эти способности вы также сможете ненавязчиво направлять и укреплять в дальнейшем [1].

Первое время необходимо контролировать выполнение домашних заданий по музыке, пока ребенок не привыкнет к новому режиму

дня. А режим дня должен быть у школьника обязательно. И даже если ваш ребенок уже не первоклассник в общеобразовательной школе и у него уже выработался свой режим, то с поступлением в музыкальную школу необходимо внести соответствующие изменения в его режим.

Обучение в музыкальной школе не подразумевает обязательного дальнейшего музыкального образования и не все выпускники станут в будущем профессиональными музыкантами. Прежде всего каждый преподаватель музыкальной школы добивается чтобы выпускник стал всесторонне развитым человеком, достаточно эрудированным, с большим кругом интересов, не просто любитель музыки, а «горячий» ее пропагандист [2].

Однако проблемы обучения в музыкальных школах, безусловно, возникают, и они обусловлены новыми тенденциями в жизни современного человека (среди них - всеобщая информатизация, приводящая не только к нарушению психоэмоционального состояния общества, появлению негативных поведенческих реакций, но и к высокому уровню занятости взрослого (работа, образование, досуг), а за ним и детского населения (репетиторские занятия, физическое и эстетическое развитие и т.д.) [3].

Отношение ребенка и семьи к музыкальным занятиям, зачастую, осложнены специфическими особенностями музыкальной школы, которые заключаются в том, что обучение музыкальному искусству подразумевает регулярную выработку определенного навыка (вигре на инструменте, сольфеджио, вокале и т.д.) Этот факт приводит к возникновению проблемы систематического выполнения домашнего задания, формирующего данный навык. К сожалению, многие родители, не понимая специфику обучения музыкальному искусству, относятся к музыкальной школе поверхностно, как «к кружку» или «секции», где ребенок проводит свое свободное время, но при этом не затрачивает усилий в домашней работе [4].

Следующая проблема, связана с

укреплением и повышением мотивации учащихся к обучению. Повысить интерес к обучению возможно лишь при наличии у преподавателя психологического контакта с обучающимся. Очень многое зависит от эмоциональной сферы, царящей на уроке. Налаженный психологический контакт с учащимся и положительные эмоции на уроке способствуют лучшему усвоению учебного материала. Для нахождения психологического контакта с учащимися по аккомпанименту преподавателю следует «поставить» себя на уровень их знаний, увлечений, воспитания и постепенно, незаметно для учеников «поднимать» их на необходимый уровень [5].

В связи с тем, что многие дети сейчас с неустойчивой психикой, чувствуется острая необходимость делать экзамены для первоклассников в праздничной форме. Таким образом можно решить проблему преодоления страха перед сценой, публикой, большим количеством людей. Дети достаточно легко и безболезненно входят в достаточно жесткий ритм сдачи академических концертов и технических зачетов, чувствуют поддержку родителей, гостей. Дети надевают праздничные наряды, зовут послушать свое исполнение родственников, друзей, одноклассников. Все это в совокупности положительно влияет на психику детей и плавно вводит ребенка на нелегкий путь к познанию музыки [6].

Обучение игре на инструменте – дело сугубо индивидуальное. И скорость продвижения от пьес более легких к пьесам более трудным зависит не от программы, а от способностей и интересов ученика. Так что программы времен советского периода сегодня не годятся. Одним из решений данной проблемы является создание востребованных учебных программ, соответствующие трем уровням музыкальных способностей учеников. Это программы: 1/ для высокоодаренных детей, 2/ детей со средним уровнем способностей, 3/ детей с низкими музыкальными способностями. В старых программах, как правило, не уделяется должного внимания исполнению, наряду с классикой, произведений так называемой «легкой» и особенно джазовой музыки. То есть именно той музыки, которая зачастую больше привлекает детей. К примеру, опытные педагоги понимают, что джаз – это народная, фольклорная музыка. Ее использование в работе с маленькими учениками развивает слух как мелодический, так и тембровый,

чувство ритма, способность к импровизации и приносит в школьные занятия радость и удовольствие. Подобная музыка может стать «мостиком» к формированию интереса ребенка к серьезным классическим произведениям [7].

Часто дети не любят музыкальную школу, когда занятия в ней мешают заниматься любимыми делами. В данной ситуации необходимо родителям постоянно искать компромисс. Иногда даже разрешать ребенку делать то, что он хочет, в ущерб музыкальным занятиям. Если постоянно запрещать ребенку заниматься делами по своему желанию, то рано или поздно запреты перерастают в ненависть к музыкальной школе. А когда дети подрастут и смогут принимать самостоятельные решения, они почти неизбежно порвут с музыкой, считая, что именно она их главный враг.

Преподаватель должен знать и входить в круг их школьных новостей, увлечений, узнает их будни по музыкальной школе, по общеобразовательной школе, изучает пианистические возможности ученика и вместе с ним поднимает его профессиональный рост [8].

Для формирования знаний и навыков в музыкальном обучении более эффективным, на наш взгляд является активация межпредметной связи. Так, уроки «Музыкального инструмента» должны иметь тематические связи с другими предметами, как музыкальная литература, сольфеджио. А уроки «Сольфеджио» в свою очередь – с учебными предметами «Музыкальная литература», «Музыкальный инструмент». К примеру, выработка навыка правильного интонирования на уроках сольфеджио и специальности способствуют грамотному выучиванию музыкального произведения. Данная работа формирует интерес к учебному предмету «Сольфеджио». Связь на уроках музыкального инструмента с учебным предметом «Музыкальная литература» просто очевиден. На занятиях по аккомпанименту с различными композиторами, инструментами, жанрами, стилями, эпохами, а также разбор формы, структуры произведения и связь всего выше перечисленного с художественным образом изучаемого произведения [9].

Подробный анализ изучаемого музыкального произведения в классе, сольфеджирование учащимся партий различных жанров – опер, балетов, симфоний, концертов. Изучение различных

видов фактур и типов аккомпанимента напрямую связывает учебный предмет «Аккомпанемент» («Концертмейстерский класс») с учебным предметом «Сольфеджио».

Работа над различными пианистическими приемами, в том числе и над полифоничностью изложения партитуры изучаемых произведений в классе аккомпанимента, помогает учащимся на уроках по учебному предмету «Музыкальный инструмент» («Специальность»).

Следует учитывать календарный план по учебному предмету «Музыкальная литература».

Примерный перечень музыкальных примеров по «Сольфеджио»,
4 класс, 7-летний срок обучения

1	С. Прокофьев. Кошка из симфонической сказки «Петя и волк»
2	М. Мусоргский. «Прогулка» из цикла «Картинки с выставки»
3	М. Глинка «Марш черномора» из оперы «Руслан и Людмила»
4	П. Чайковский. «Марш» из балета «Щелкунчик»

Примерный перечень музыкальных примеров по «Сольфеджио»,
7 класс, 7-летний срок обучения

1	С. Прокофьев. «Вставайте люди русские» 4 часть из кантаты «Александр Невский»
2	Д. Шостакович. Эпизод фашистского нашествия из 1 части 7 симфонии
3	Д. Кабалевский. Тема: Родины из оперы «Семья Тараса»
4	А. Хачатурян. Тема: побочной партии из 1 части Концерта для скрипки с оркестром.
5	П. Чайковский. Тема: Татьяны из оперы «Евгений Онегин»

Примерный перечень музыкальных примеров по «Сольфеджио»,
6 класс, 7-летний срок обучения

1	М. Глинка. Ария Сусанина из 4 действия оперы «Иван Сусанин»
2	А. Даргомыжский. Песня Наташи из 2 действия оперы «Русалка»
3	М. Мусоргский. Монолог Бориса из 2 действия оперы «Борис Годунов»
4	А. Бородин. Песня-пляска «Улетай, на крыльях ветра» из 2 действия оперы «Князь Игорь»
5	Н. Римский – Корсаков. Ария Снегурочки из оперы «Снегурочка»

Самая главная цель родителей – дать ребенку опыт самостоятельной, с первых же дней внушая, что только он сам ответственен за то, что происходит с ним в музыкальной школе. Это очень важно на этой, самой главной ступеньке во взрослую жизнь. И ребенок в силу своих возрастных особенностей уже вполне способен принять и понять эту ответственность [10].

Занимаясь музыкой, ребенок развивает математические способности. Он пространственно мыслит, попадая на нужные клавиши, манипулирует абстрактными звуковыми фигурами, запоминая нотный текст. Музыка приучает ребенка к ежедневному труду, воспитывает в нем терпение, силу воли и усидчивость, совершенствует эмоции, дает особое видение окружающего мира. Музыка дает и образное мышление, и пространственное представление, и привычку к ежедневному кропотливому труду.

Музыка облагораживает эмоционально, обогащает умственно, музыка способствует росту основных человеческих способностей – способности к логическому мышлению и способности к овладению языком и речью. Существует огромное число выдающихся и просто успешных людей, которые не стали музыкантами, но любят музыку и музицируют.

Музыка учит ребенка не только видеть, но и воспроизводить увиденное, не только слышать, но и представлять то, что слышишь. Следовательно, она развивает все виды восприятия: зрительное, слуховое, чувственное – и все виды памяти: зрительную, слуховую, моторную, образную, ассоциативную. Обучение в музыкальной школе не подразумевает обязательного дальнейшего музыкального образования. Далеко не все выпускники станут в будущем профессиональными музыкантами. Главное, чтобы школу закончил всесторонне развитый человек, достаточно эрудированный, с большим кругом интересов, не просто любитель музыки, а «горячий» ее пропагандист.

Литература

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология: Учебное пособие для студентов вузов [Текст]. - 6-е изд. - М.: Академический проект: Альма Матер, 2006. - 702 с.
2. Зак А., Мадорский Л. Ваш ребенок – ученик музыкальной школы [Электронный ресурс]. - <http://www.7ya.ru/pub/music/>
3. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений [Текст]. - СПб: Питер, 2010. - 576 с.: ил. - (Серия «Мастера психологии»).
4. Кирнарская Д.К. Десять причин отдать ребенка в музыкальную школу [Текст] // Музыкальная психология и психотерапия, 2009 - №6 - С.75-78.
5. Куликова Т.А. Семейная педагогика и домашнее воспитание: учебник для студ. сред. пед. учеб. заведений [Текст]. - 2-е изд., испр. И доп. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 232 с.
6. Левкович В.П. Взаимоотношения в семье как фактор формирования личности ребенка [Текст] / В.П. Левкович // Психология личности и образ жизни. - М.: Наука, 1987. - С.68-72.
7. Матвеева Л.В. Педагогическое сопровождение ребенка и семьи в процессе музыкального образования [Текст] // Актуальные проблемы теории и практики музыкального образования: межвуз. сб. науч. тр. / Урал. гос. пед. ун-т. - Екатеринбург, 2010. - С.63-80.
8. Халилова Ж.Г. Проблемы сохранения контингента учащихся в детской музыкальной школе (начальный этап обучения) [Текст] // Музыкально-эстетическое образование в социокультурном развитии личности: Материалы докл. Науч. практич. конф., 23-24 декабря, 1999 г. / Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург, 2000, Том 4, С.83-85.
9. Шайгарданова Л.З. Роль семьи в музыкальном воспитании детей в условиях системы дополнительного образования [Текст] // Художественно-педагогическое образование XIX века: анализ состояния и стратегия повышения качества профессиональной подготовки: материалы междунар. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 13-14 февраля 2007 г. / Урал гос. пед. ун-т. - Екатеринбург.
10. Фейгин М.Э. Индивидуальность ученика и искусство педагога. М.: «Музыка», 1975.

БАЛАЛАРДЫҢ КРЕАТИВТІЛІГІН ДАМУ ЖӘНЕ ҚОЛДАУ – ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ БАСТЫ ФАКТОР

Дауешова Сындар Муратовна,

ҚР БҒМ-нің Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы директорының
ұйымдастыру-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары, Нұр-Сұлтан қаласы

2019 жылдың 17-20 шілдесінде Қырғыз Республикасының Ыстық көл қаласында VIII Халықаралық ғылыми-практикалық конференция өтті. Конференция аясында Еуразия Қауымдастығының IV кезекті сессиясы ұйымдастырылды. Еуразия Қауымдастығының IV отырысына Ресей Федерациясының, Түрік, Беларусь, Өзбекстан, Қырғыз, Қазақстан Республикасының қосымша білім беру педагогтері, білім беру қызметкерлері қатысты. Сессия отырысының басты мәселесі қазіргі кезеңдегі қосымша білім берудің жаңа жүйесімен, әлемдік білім беру кеңістігіне енгізілген тәжірибелермен бөлісу болды.

Қазіргі таңдағы қосымша білім беру педагогтеріне қойылып отырған басты мақсат – балалардың еркін таңдауы, қосымша білім алудағы қолжетімділігі, рухани бай, бақытты тұлға тәрбиелеу. Әріптестеріміздің пікірлері ортақ болды, себебі қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Әлемнің үздік жаңа технологияларын меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді, өзін-өзі дамытып, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектесе отырып, бақытты, жан-жақты дамыған

тұлға тәрбиелеуіне жол ашады. Әріптестеріміздің іс-тәжірибесімен бөлісе отырып, достығымызды нығайту бағытында «Ыстық көл шақырады» Халықаралық фестиваліне Қарағанды қаласының өнерпаздары қатысып, еліміздің намысын қорғады.

Қосымша білім беру ұйымдары арасындағы Еуразиялық қауымдастыққа енген Ресей, Беларусь, Қырғыз мемлекеттерінің, сонымен қатар Өзбекстан мемлекетінің тәрбиеленушілері өз өнерлерін көрсетіп, қызықты достық алаңына айналып, әр мемлекеттің ұлттық өнерімен танысуға, таланатты оқушыларды тануға, танытуға мүмкіндік болды.

Сессия отырысында Қазақстандағы қосымша білім беру жүйесі білім беру кеңістігінің ең динамикалық және дамушы құрамды бөлігі екендігі, ол стандартты жүйеге қарағанда ерекше ашық және еркін дамуды қалыптастыруда озық жүйеге қойылғандығы туралы әріптестеріміз өз ойларын білдірді. Қосымша білім беру жүйесі – салауатты өмір салтын қалыптастыру, жеке тұлғаны өздігінен дамыту, шығармашыл дарынды балаларды іздеу, қолдау көрсету және дамыту, өскелең ұрпақ тәрбиесіне және олардың дарындылығын дамытуға, балалардың құқықтарын қорғауға назар аудару мәселелерінің теориялық және практикалық жақтары кеңінен талқыланды. Балаға өз уақытын тиімді ұйымдастыра

білуді үйрету, яғни рухани өмірін байыту, өз қалауымен бос уақытын пайдалы өткізуге аса мән беру – ата-ананың, ұстаздың, қоғамның басты мақсатына айналып отыр.

Қосымша білім беру мекемелеріндегі үйірме жұмыстары күннен-күнге ұлғая түсуде. Мектептен тыс орталықтарда жүргізілетін тәрбие жұмыстары, сабақ үстінде жүзеге асыратын тәрбие жұмысын толықтыра және тереңдете отырып, ең алдымен балалардың таланттары мен қабілеттерін толық ашудың, олардың бір нәрсеге қызығушылығы мен ынтасын оятудың құралы ретінде қызмет атқарып келеді.

Қосымша білім беру ұйымдарының әр облыс, аудан орталықтарында ашылуы, жұмысы сол жердегі тұрғындардың мәдени-ағарту жұмыстарындағы өзара әркеттік сипатын ашуға септігін тигізуде.

Қосымша білім беру ұйымдары жалпы білім беретін мектептермен, басқада білім беру орындарымен бірлесе біріңғай үздіксіз білім беру жүйесін құруы балалар мен жасөспірімдерді шығармашылық белсенділікке тәрбиелеуге басталған жұмыс болса, болашақта «Бақытты бала» өсірудегі негізгі жол екендігі дәлелденеді деген ой-пікір қозғалды.

Отырыс қорытындысы бойынша Жас ұрпақтың дара ерекшелігін ескере отырып ойлау, шешім қабылдау, қорытынды ой-пікірін білдіруін, белсенділігін, танымдық қабілетін дамытуын, өзінің шығармашылық әрекетін жүзеге асыруын қалыптастыруына мүмкіндік туғызу - тұғыры биік Мемлекет құру және саналы ұрпақ тәрбиелеудегі негізгі түпкі ой, мақсат екендігі айқындалды.

Мағжан Жұмабаевтың «Тәрбие – кең мағынасымен алғанда, қандайда болса бір жан иесіне тиісті азық беріп, сол жан иесінің дұрыс өсуіне көмек көрсету» деген асыл сөзі қазіргі қозғалып жатырған мәселелердің біріне жауап бергендей болып тұрады.

Қорытындылай келе, уақыт талабына сай жас жеткіншектеріміздің шығармашылық қабілеттерін дамыту, рухани азық беру - педагогтердің, ата-ананың ең басты мақсатының біріне айналуы, балалардың креативті дамытудағы зерттеу жұмыстары жалғасын табатындығы ескеріліп, Еуразиялық Қауымдастық жұмысы болашақта да қосымша білім беру жүйесіндегі инновациялық тақырыптарды қозғайтығынды жоспарланды.

ҚАРАҒАНДЫ ҚАЛАСЫ «БАЛАЛАР МЕН ЖЕТКІНШЕКТЕР САРАЙЫ» «ЖАЗ» ОРТАЛЫҒЫ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ АЯСЫНДА ЖАЗҒЫ ДЕМАЛЫС УАҚЫТЫНДА БАЛАЛАРДЫҢ БОС УАҚЫТЫ МЕН САУЫҚТАНДЫРУ ДЕМАЛЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУЫ

Алтынбекова Шариза Далабаевна
Қарағанды қаласы, «Балалар мен жеткіншектер сарайы» КМҚК директоры

Акпарова Акмарал Кенжебековна
Қарағанды қаласы, «Балалар мен жеткіншектер сарайы» КМҚК директорының
орынбасары

Заманауи экономикалық және әлеуметтік процесс динамикасының жағдайында үнемі оқушылардың жүктемесі ұлғайып отырады, сондықтан да оларға толыққанды демалыс қажет.

Жаз – бұл жыл кезеңі ғана емес, тоқтамайтын бала өмірі ағынының маңызды үзіндісі, бірегей кезеңі. Сондықтан жазғы демалыс барлық бала өмірінің ажырамас құрамдас бөлігі, бұл жерде рухани-эстетикалық, ұтымды-танымдық, идеялық-өнегелі бастама, осының барлығы тікелей, табиғи жолмен бала өмірінде үйлесім табады. Балалардың сауықтандыру және толыққанды демаласының мәселелерін балалар сауықтандыру лагерьлері арқылы шешіледі. Дегенмен жазғы кезеңде маңыздысы балалардың сауықтандырылуы мен демалысы ғана емес, сонымен қатар тәрбие процессін ұйымдастыру, өйткені тәрбиенің үздіксіз болуы тәрбиелеу әрекетінің тиімділігін жоғарылатады.

Каникул уақытындағы мазмұнды бос уақытты ұйымдастыру Сарай қызметінде ерекше орын алады.

Каникул кезеңінде жазғы демалысты, сауықтандыруды, бос уақытты ұйымдастыру үшін қажетті ҚР нормативті-құқықтық құжаттарды қолданамыз.

Балалар мен жеткіншектер сарайының жұмыс ерекшелігі түрлі жастағы және әлеуметтік деңгейі әр түрлі балалар мен жастарды қамтиды.

Жыл сайын оқушылардың жазғы демалысы мен сауықтандырылуын ұйымдастыра отырып, алдымен мақсат қойылады:

- Жазғы кезеңде оқушылардың демалуы, сауықтандыруы және бос уақытты ұйымдастыру үшін қолайлы жағдай жасау.

Балалардың жазғы демалыс жүйесінің негізгі міндеттері:

- сауықтандыру және демалуды ұйымдастыру;
- балалар мен жасөспірімдердің рухани және интеллектуалдық тұрғыдан дамуына жағдай жасау;

- азаматты тәрбиелеу, ұлттық мәдениет, салауатты өмір дағдылары мен табиғатты аялау құндылықтарын меңгеру.

Жазғы сауықтандыру лагерьінен күтілетін жұмыс нәтижелері:

- балалар денсаулығын нығайту;
- балалардың дене шынықтыру мен спорт сабақтарына деген қызығушылықтарын дамыту;

- қызығушылығы мен жасы әр түрлі балалардың арасындағы достық пен ынтымақтастықты нығайту;

- үйірмелер сабақтарының нәтижесінде жаңа білім мен білгірлікті үйрену (әндерді, ойындарды, шығармашылық қабілеттерін үйрену).

Балалардың жазғы кезде демалуы үшін лагерьлердің екі типі болады: мектеп жанындағы және қала сыртындағы.

Көптеген 1-4 сынып оқушыларының жас ерекшелеріне сай жазғы мектеп жанындағы лагерьлері ұйымдастырылған, онда оқушылар белсенді демалып, денсаулықтарын қалпына келтіреді.

Осыған орай БмЖС педагог-ұйымдастырушыларының көмегімен қала мектепшілік лагерьлерінің 1-4 сынып оқушыларына «Жаз» орталығында келесі бөлімдердің мамандары өз жұмыстарын атқарады:

- балалар шығармашылығын дамыту бөлімі;
- балалардың әлеуметтік бастамасын дамыту бөлімі;

- туризм және спортты дамыту бөлімі;
- отбасылық оқу-білім кешені;
- ресурстық-сервистік (қызмет көрсету) қамсыздандыру бөлімі.

Сонымен қатар, жыл сайын берілген бағытты жүзеге асыру аясында жазғы кезеңде «Жаз» орталығы Сұрыптау кенті БмЖС бөлімшесінің аясында да өздерінің жұмыстарын ұйымдастырады, олар Октябрь ауданының мектеп жанындағы лагерьлерімен бірігіп жазғы демалыстарын өткізеді.

Тағы да бір айта кететін жағдай ол, Балалардың әлеуметтік бастамасын дамыту бөлімі педагогтерінің ұйымдастыруымен қала және облыс көлемінде тәлімгерлерге және директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарларына, педагог-ұйымдастырушыларға, сынып жетекшілеріне «Кәсіби шеберлік мектебі» аясында оқушылардың демалысын тиімді өткізу бағдарламасы бойынша практикалық көмек көрсетеді. Бұл «мектептің» қызметі семинар-практикумдар, ой-өрісті дамыту тренингтер өткізу және кеңес беру арқылы жүзеге асырылады.

Сонымен қатар, басты назар жазғы демалысты белсенді балалар туризмі арқылы ұйымдастыру, бос уақыт тиімді пайдалану балаларды тәрбиелеудің негізгі құралдары ретінде ең маңызды тәсіл. 28 жыл бойы Қарағанды қаласындағы Балалар мен жеткіншектер сарайының «Туризм және спорт» бөлімі Іле-Алатауының Туристтік-сауықтандыру Мемлекеттік Ұлттық паркінде «Самал» туристтік-сауықтандыру қалашығының жұмыстарын ұйымдастырып жүргізіп келеді.

Ең біріншіден «Жаз» орталығының қала мен мектеп жанындағы лагерьлерінің оқушыларына ұйымдастырған

бағдарламасына толық тоқталатын болсақ: Орталық өз жұмысын маусымның 1-нен бастап, «Балаларды қорғау» күніне арналған «Балалық шақтың жұлдызды сәттері» атты фестиваль ұйымдастырылып, жоспар бойынша үлкен мерекелік іс-

шаралар өткізіліп, салтанатты түрде «Жаз» орталығының ашылу рәсімі өткізіледі.

Жазғы демалыс лагерьінің ұстанған өзіндік бағыттары бар. Бұл – рухани адамгершілік, оқу-білімге құштарлық, экологиялық, эстетикалық және дене тәрбиесін басшылыққа алатын: «Ақсарай» театр үйірмесі, «В мире сказок», «Весёлый английский», «Қылқалам шебері», «Ағылшын тілінде сөйлейік», «Әуенді-сазды калейдоскоп», «Шебер қолдар», «Ән бұлағы», «Играем вместе», «Весёлые нотки», «Ромашка» үйірмесі және т.б. көптеген балалардың қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне қарай әр түрлі шығармашылық қызметке тарту үшін шығармашылық, 17 оқушыдан құралған шеберханалар ұйымдастырылады.

Бұқаралық іс-шараларға келетін болсақ, бұл бағдарламада 80 оқушыға дейін қамтылады: «Көңілді старт», «Тапқыр болсаң, талас жоқ» би-ойын бағдарламасы, «Әуенді тап» ойын бағдарламасы, «Биле, биле» би-ойын бағдарламасы, «Здравствуй, лето!» би-ойын бағдарламасы, «Диско марафон» би бағдарламасы, «Весёлый светофор» ойын бағдарламасы – бұл жерде ең жақсы ән айтатын, ең қызық, тез секіретін, өз тобының ең мерген балаларын анықтайды.

Осы «Жаз» орталығына келіп қатысқан бала ұйымдастыру кезеңінде бірнеше шеберханалар жұмысына қатысып, өзіне ең ұнағанын таңдап алады да, ауысым бойынша сонымен айналысады.

Жазғы демалысты ұйымдастыруда алдын ала бекітілген жоспар бойынша аптаның әр күні белгіленіп үйірме кестесі, бұқаралық бағдарламалардың кестесі құрылып мамыр айы бойы қала, мектеп жанындағы лагерьлерінің басшылары келіп, өзінің ауысымына байланысты ұнаған бағдарламаларына, үйірмелеріне жазылады. Бағдарламаларды есептегенде 1 академиялық сағаттан құралады.

Балалардың жаз уақытындағы бос уақытын ұйымдастыру Қарағанды қаласы Балалар мен жеткіншектер сарайының білім беру қызметіндегі аспектілерінің бірі болып табылады.

Балалардың әлеуметтік бастамасын

дамыту бөлімінің мақсаты:

- әлеуметтік білімді қамту және онымен алмасуға оң әсер ететін балалар мен ересектерге арналған бірыңғай коммуникациялық кеңістікті қалыптастыру үшін жағдай жасау. Қойылған мақсатты іске асыру келесі міндеттердің шешімін табу арқылы жүзеге асырылады:

- қоғамдағы тәрбиелеу жүйесі мен мемлекеттік жастар саясатын дамытуға бағытталған Қазақстан Республикасының заңдарын практикалық тұрғыда жүзеге асыру;
- балалардың қызығушылығын, жеке тұлға ретінде дамуын, шығармашылық потенциалының ашылуын қанағаттандыруға жағдай жасау;
- әлеуметтік маңыздылығы бар балалар жобаларын дайындау және жүзеге асыру;
- Қарағанды облысының балалар-жасөспірімдер қозғалысының бірыңғай ақпаратты кеңістігін құру.

Сол себептен Балалар мен жеткіншектер сарайының «Балалардың әлеуметтік бастамасын дамыту» бөлімі жазғы уақытта облыстық және қалалық Балалар мен

жасөспірімдер ұйымдары мектептерінің активтері үшін Қарқаралы ауданының демалыс базасы аясында маусым мен шілде айының аралығында «Көшбасшы мектебі» бағдарламасы аясында тақырыптық ауысымдар ол:

1-ші ауысым «Қазыналы Жерұйық»;

2-ші ауысым «Game town»;

3-ші ауысым «КТА мектебі» жиындар ұйымдастырылады.

Бағдарламаны «Балалардың әлеуметтік бастамасын дамыту» бөлімінің педагогтері басқарады.

Биылғы жылы 1-ші «Көшбасшы мектебі» бағдарламасы аясында тақырыптық ауысым - «Қазыналы Жерұйық» атауымен өтті.

Бағдарлама негізі өлкетану қызметі және оның түрлері болып табылады: өлкетану байқаулары, ойындар, викториналар, конференциялар, экскурсиялар, жорықтар және экспедициялар.

Мақсаты: кіші отанының, өз өлкесін, қаласын білетін, сүйетін және оның дамуына белсенді үлес қосатын азаматты, патриотты тәрбиелеу үшін жағдай жасау.

«Жерұйық қазынасы» турының негізгі объектісі: Қарқаралы ауданы.

Елбасының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласын оқи отырып, оның әрбір сөйлемінде бүгүніміз бен болашағы жарқын Қазақстанға апаратын нақты

жоспар, мақсат көрсетілген. Елімізде әлеуметтік-экономикалық, саяси реформалар жақсы жүзеге асуда. Ал бұл мақаладағы рухани өрлеу, рухани жаңғыруды біздің дамуымыздың ең басты тұғырларының бірі деп есептейміз.

Елбасы өз ойын одан әрі өрбіте келе, бірнеше бағдарламаларды жүзеге асыру қажеттігін айтты, әсіресе, «Туған жер» бағдарламасының орны ерекше болмақ. Отанды сүю кіндік қаның тамған жеріңе, өскен ауылыңа, өңіріңе, яғни туған жеріңе

деген сүйіспеншіліктен бастау алады. «Туған жерге деген сүйіспеншілік нені білдіреді, жалпы, бағдарламаның мәні неде?

Ендеше, «Жерұйық қазынасы» атты «Көшбасшы мектебін» өткізу концепциясына келетін болсақ, жоба кіші Отанның тарихы мен оның түрлі аспектілерін меңгеруге бағытталған: қалалар, селолар, кенттер, байырғы халықтардың қоныстары, тарихи оқиғалар, туған өлке топонимикасының тарихы.

«Жерұйық қазынасы» бағдарламасының ерекшелігі, өзінің кіші Отанының – Қарағанды облысы, Қарқаралы ауданын, Қазақстанның бір

бөлігінің мәдени-тарихи мұрасын меңгеруге бағытталған.

Көшбасшы мектебін өткізу бағдарламасының әр уақыты, әр күні Қарағанды қаласының Балалар мен жеткіншектер сарайының «Балалардың әлеуметтік бастамасын дамыту» бөлімінің педагогтері жазылып, оқушыларға тиімді ұйымдастырылды. Қатысушылар: Қарағанды облысының жалпы білім беретін мектептерінің, гимназиялары, лицейлерінің, кәсіби колледждерінің 5-11 сынып оқушылары.

«Көшбасшы мектебі» бағдарламасы аясындағы тақырыптық ауысым - 2-ші ауысым «Game town. Бағдарламада оқыту, спорттық іс-шаралар туристік жорықтар, саяхаттар, би-ойын бағдарламалары қарастырылған.

«Көшбасшы мектебі» бағдарламасы аясында тақырыптық ауысым - 3-ші ауысым «КТА мектебі» (Көңілді тапқырлар алаңы мектебі). КТА мектебі бірегей ағарту, патриоттық, эстетикалық және балалар мен жасөспірімдердің бос уақытын жемісті болуын тәрбиелеу мен ұйымдастыру құралы болып табылады. Бұл тек КТА қатысушыларына байланысты ғана емес, сонымен қатар жанкүйерлерге де қатысты.

Бағдарламаның педагогикалық пайдалылығы шығармашылық қызметті қамтамасыз етумен, сахна қозғалысын үйренумен, сахнадағы сөйлеу мәнерімен, актерлік шеберлікпен, вокалдық және хореографиялық өнермен, тіл, есте сақтау, қиялды, көзқарасты, көркемдік өнерді дамытумен қорытындыланады; сонымен қатар команда да жұмыс жасауды қалыптастырады.

Жаздың бұл кезеңінде осындай жол жүру жиындары мен шамамен 300 бала қамтылды.

«Жаз» орталығының бағдарламасы аясында Балалар мен жеткіншектер сарай тәрбиеленушілері, Сұрыптау кенті бөлімшесінің Октябрь ауданы мен қала, мектеп жанындағы лагерьлері балаларының қатысуымен арнайы келесі мерекелік іс-шаралар жоспарланып өткізілді:

- Халықаралық балалар күніне арналған іс-шара;
- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздер Күні;
- «Астана – ару қала» Астана күніне арналған іс-шара.

Сонымен қатар, жазғы кезеңде БмЖС шығармашылық ұжымдары халықаралық байқауларға қатысып жүдделі орындарға иеленді.

Жыл сайын сарайымыздың шығармашылық ұжымдары, тәрбиеленушілері Шет мемлекеттерге барып өнерлерін тамашалап жеңіспен оралуда.

Жалпы БмЖС жоғары дәрежедегі нағыз кәсіби мамандары арқасында, оқушылардың жазғы демалысы түрлі бағдарламамен, тиімді ұйымдастырылып мыңдаған бала жазғы сауықтырылумен қамтамасыз етілді.

Балалар демалысының ұйымдастырылуы жайлы сөзімізді қорыта келгенде, біз көп нәрсені ұсақ-түйек санаймыз. Ал тереңірек ойлап қарасақ, жазғы лагерьлер – тек демалыс орны ғана емес, үлкен тәрбие мен үгіт-насихат құралы. Мәселен, балалар онда жай демалып қана қоймай, әрі денсаулығын түзейді, әрі қоршаған ортаны танып, еңбекке, достыққа бейімделеді.

Айналып келгенде, балаға бүгінгі жасалатын қамқорлық елдің ертеңін ойлау мақсатынан туындайтыны түсінікті жайт.

ОҚУШЫ МӘДЕНИЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА БАЛАЛАРДЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН, ДАРЫНДЫЛЫҒЫН ДАМУДА ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДІҢ РӨЛІ

Иманғазиева Клара Әубәкірқызы

Алматы облысы, Райымбек ауданы, Текес ауылы,
Текес ауылындағы балалар өнер мектебінің директоры,
Мәдениет майталманы, жоғары санатты ұстаз

Қазақстандағы қосымша білім беру жүйесі білім беру кеңістігінің ең динамикалық дамушы құрамды бөлігі болып табылады. Ол стандартты жүйеге қарағанда ерекше ашық, еркін дамуды қалыптастырады балалармен жұмыс жасау мазмұны әдісімен формалары үнемі өзгерісте болады, педагогтік авторлық шығармашылығы позициясын дамыта алады. Мектебіміздің мақсаты: Қосымша білім беру жүйесін толыққанды ұйымдастыруға, оқушылардың сапалы қосымша білім алуына, тұлға болып дамуына, әлеуметтік және кәсіби дамуына ұлттық және жалпы

азаматтық құндылықтарды ғылым мен тәжірибе негізінде олардың мүддесіне, талаптарына, қабілеттеріне, икемділігіне және таланттарына қарай дамытуды анықтау жолымен тәрбиелеу үшін қажетті жағдай жасау.

Міндеттері: Біртұтас білім кеңістігін құруға, оқушылардың жас ерекшелігін ескере отырып, жұмыс формасын, мазмұнын, әдістерін анықтау, қосымша білім беру жүйесіне оқушылардың қызығушылығын қанағаттандыруға арналған шығармашылық қызмет түрлерін кеңейту.

Ол әлеуметтік тұрғыда да қажет жеке тұлғаны оқыту, тәрбиелеу және дамытуды негізгі үйлестіруші білім жүйесі ретінде, қоғам мен мемлекет тарапынан тұрақты назар аударуды және қолдауды қажет етеді.

Барлық мектептен тыс мекемелердің мақсаты – балаларды әсемдік әлеміне, мәдениет жетістіктеріне тарту, тұтас алғанда шығармашылық қабілетін дамыту, жан-жақты дамыған жеке адамды адами құндылықтар негізінде тәрбиелеу болып табылады.

Қосымша білім мекемелеріндегі сабақтардың алуан түрлі формалары: вокалдық, би, аспаптық-ансамбльдер, оркестрлер, музыкалық-драмалық үйірмелер оқушылардың музыкалық, эстетикалық даярлығын ұлғайтумен тереңдетудің маңызды факторы болып табыладытындығы нақтыланған.

Қосымша білім беру мекемелерінің негізгі міндеті:

- Балалардың жеке басының дамуына кәсіптік бағдарын айқындауына, шығармашылық еңбегіне, жеке қабілеттерін іске асыруына жағдай жасауды қамтамасыз ету;

- балаларды қоғам өміріне бейімдеу;
- балалардың бос уақытын мазмұнды өткізу;
- өскелең ұрпақтың азаматтық сана сезімін, жалпы мәдениетін, салауатты өмір салтын салтын қалыптастыру.

Музыка өнердің негізгі түрі болып саналады, олай болса ұрпағыңның өнегелі өнерлі, еңбек сүйгіш абзал азамат болып өсуін армандайтын қазақ халқы қыздарын үй шаруашылығының алуан түріне, ұлдарын қол өнер шеберлігіне баудумен қатар ән

айтқызу, күй шерткізу, өлең-жыр жаттату сияқты түрлі өнер салаларын меңгеруіне де көңіл аударуды мақсат етуде, сондай-ақ кеңпейілділік, сыпайылық ата-ананы құрметтеу, үлкенді сыйлау ұлттық тәрбие беруде басты міндет екені анық.

«Балаға басқұр қалдырғанша, тозбас дәстүр қалдыр» деген халық даналығы бұзылмайтын қағида болуы бүгінгі күннің көп талабының бірі болуы шарт.

Музыкалық білім берудің тәрбиелік және білімділік міндеттері:

1. Ұлттық музыкаға құрметпен қарау.
2. Ұлттық салт-дәстүр мен әдеп-ғұрыпты қастерлеуге тәрбиелеу.
3. Қазақ ұлтының мәдениетімен өнерін жаңғырту.
4. Өзге халықтардың ұлттық музыкасымен таныса жүру.
5. Ұлттық классикалық, әлемдік деңгейдегі музыка өнерін оқып зерттеу.
6. Белгілі композитор, музыканттар, орындаушылар шығармашылықтарымен танысу.
7. Музыканы тыңдау мен орындау барысында өзіндік мәдениет қалыптастыру.
8. Музыканы тыңдау, түсіну, сезіну, таңдау, салыстыра білу талғамын қалыптастыру.

Осындай міндеттерді түсінген тәрбиеленушілерді біліктілігі жоғары ұстаздардың көмегімен өзі қалаған өнер түрін меңгеруге бағыттау қосымша білім беру мекемесінің

борышы болып табылады.

Текес ауылындағы балалар өнер мектебі 1981 жылы Нарынқол музыка мектебінің филиалы болып ашылған. 1989 жылы Текес балалар музыка мектебі болып, 1992 жылы Нарынқол аймағында дүниеге келген дарынды күйші Қожеке Назарұлының есімі берілді. 1996 жылы Текес ауылындағы балалар өнер мектебі шаруашылық есепке көшіріліп, қиын күндерді басынан өткізді. 2002 жылы сол кездегі Білім Министрі Шәмші Көпбайқызы Беркімбаеваға жазылған хаттың көмегімен, мектептің өткен жылдарда жеткен жетістіктерінің арқасында мектеп «Текес балалар шығармашылық орталығы» болып қайта құрылды.

2006 жылдан «Текес ауылындағы балалар өнер мектебі» мемлекеттік коммуналдық

қазыналық кәсіпорны болып қайта құрылды. 2014 жылы ішкі безендірілуін қолға алдық. Мұғалім мектептің жүрегі. Текес ауылының азаматы, ҚР Мәдениет қайраткері, ҚР Білім Беру ісінің Құрметті қызметкері Нүсіпбеков Бексейіт мектебімізді 32-жыл басқарған, кейінгі жылдарда домбыра класының мұғалімі болған, қазіргі таңда зейнеткерлік демалысқа шыққан.

Оқушылар туралы Текес ауылында 119 оқушы, Нарынқол ауылында 42 оқушы, Сарыбастау ауылында 39 оқушы, Қайнар ауылында 23 оқушы, Қақпақ ауылда 14 оқушы, Жамбыл ауылынан 4-оқушы, Сүмбе ауылында 4 оқушы, Жаңа-Текес ауылында 5 оқушы білім алып жатыр. Нарынқол ауылында барлығы 7-ұстаз жұмыс жасайды ол жерде домбыра, қобыз, фортепиано, би, жыр-терме, шешендік өнер кластары бар.

Марапатпен жетістіктер бойынша: Мектеп директоры: К. Иманғазиева Халықаралық Қазақ Творчестволық Бірлестігі «Мәдениет Майталманы» медалімен, Қазақстан Республикасы Білім беру ісіне қосқан үлесі үшін «Алаш ұстазы» медалімен Рахымжан Еркін, Ұ.Әбдимакимова Бейбітшілік Әлемі Халықаралық Творчестволық бірлестігінің «Лидер Образования» медалімен, Экстремизм мен терроризмнің алдын алу мақсатында ұйымдастырылған «Экстремизмге жол жоқ!» постерлер байқауында сурет класының ұстазы Бақыт Анар Бақытқызы 3- дәрежелі дипломымен марапатталды.

Республикалық, халықаралық, өнер мен білім байқауында үздік шәкірт дайындағаны үшін дипломмен және алғыс хатымен К.Иманғазиева, Е.Рахымжан, К. Бабашева, К.Нусибекова, Сатылғанов Данияр, Б. Тастамбаев, М. Садвакасова, Ж. Нурлин, Ұ. Абдимакимова, Е.Абдиманапов, А. Монтаев, А. Алибаев марапатталды.

Бүгінде өркениетті елдердің озық тәжірибесі жаңашыл бағытын зерделей отырып, ауыл мектебі де өрге ұмтылып, өнерін ұштауға ден қоюда, осы Рахымжан Еркіннің ұстаздық жолда жаңашыл, прогресшіл жаңа педагогикалық технологияларды меңгеруге деген ықыласы қуантады. Шәкірттерін деңгейлеп оқытуда және қабілеті мен талантын тани білуге барын салуда «Қосымша білім педагогі» облыстық семинарда облыс педагогтері арасында бас қобыз аспабын меңгерудің тиімді әдістері атты шебер сынып өткізіп тәжірибиелерімен бөлісіп жүрген озат ұстаздар.

Мектепте ұстаздардан құрылған «Ақтолқын» фольклорлық Халық ансамблі жұмыс істейді. Бұл ансамбльдің негізгі репертуары жергілікті күйші Қожеке Назарұлының шығармаларын қамтиды. 2001 жылы, осы ансамбль орындаған Қожекенің «Ақтолқын» күйі, атақты Құрманғазы, Отырар сазы оркестрлерінің шығармаларымен бірге, шетелдіктерге сыйға ұсынылатын компакт дискіге кірген болатын. Ансамбль Райымбек Ауданының айнасы десе болғандай, барлық мерекелік шаралар біздің ансамбльдің қатысуымен өтеді.

Ауылына қарап азаматын таны деген сөз бар емес пе халқымызда «Өнер өлкесінде» атты тақтада өнер қайраткері, Жетісу жұлдызы Қанат, Қайрат, Ерболат Құдайбергеновтың туған ауылы екенін мақтаныш ете бастайық. Сондай-ақ, әлемдік деңгейде өнер көрсетіп жүрген мектептегі баян класын бітірген бүгін де танымал қазақ өнерінің қара шаңырағы М.Әуезов атындағы драм театрдың актері Ерлан Біләл, Атыраудағы Махамбет атындағы драма театрының актері Сабит Қожабеков, Терісқақпай әзіл-ысқақ театры актері Дархан Дайырбеков, Отырар сазы оркестрінің күйші Әсем Бухарова мен барабаншысы Бақыт Мегенов, облыстық «Қобыз сарыны» ансамблінің қобызшысы Назгүл Алмабекова, Астанадағы Президент оркестрінің әншісі Гүлден Жұмабай, Алматыдағы «Қазақконцерт» бірлестігінің әншісі Г.Алшынова, Астанадағы «Мейірім» театрының актрисасы Әлдибекова Айкерім, Жамбыл облысының музыка мектебінің қобызшысы Нусіпбекова Бибінұр сынды шәкірттерімізді осы мектепте оқығанын марқая хабардар етеміз. Осы мектепті бітіріп, өз білімін ұшқан ұясында жалғастырып жатқан Данияр Сатылғанов, Маржан Садвакасова, Бақыт Анар, Нұрдәулет Ердос, Асан Елдос, Жабықбай Әлішер бүгінгі жас ұстаздар қатарын толықтырып отыр. Республиканың әр түпкірінде музыка саласында еңбек еткен көптеген шәкірттеріміз өз істерінің шебер маманы екенін дәлелдеп жүр.

БАЛАЛАРДЫҢ ТҰРҒЫЛЫҚТЫ ЖЕРІ БОЙЫНША АУЛА КЛУБТАРЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Салбенбекова Салтанат Даулетхановна,
ҚР БҒМ-нің Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығының
әлеуметтік-педагогикалық бағыттағы бөлім жетекшісі, Нұр-Сұлтан қаласы

Қазіргі таңда өзекті мәселелердің бірі – балалар және жасөспірімдердің тұрғылықты жері бойынша жұмыстарға оларды жұмылдыру болып табылады. Себебі, қазіргі уақытта балалар аула клубтарының қызметі өзекті болып отыр. 2013 жылдан бері клубтардың желісін кеңейтуге және жасөспірімдерді, жастар мен педагогтерді клубтарға тартуға мүмкіндік беретін нормативтік құжат бекітіліп, қолданысқа енгізілді.

Жалпы алғанда аула клубы ұғымы кеңес дәуірінен бастау алады. Сол кездердің өзінде де балалар мен жасөспірімдер спорт мектептерінен басқа шығармашылық орталықтары, жастар мен оқушылар сарайлары болды. Аула клубтары балаларды пайдалы жұмыспен қамту үшін аула тұрғындарының бастамасымен ұйымдастырылып отырған.

Балалардың тұрғылықты жері бойынша аула клубтары – балаларға әлеуметтік-педагогикалық қолдау көрсететін әлеуметтік инфрақұрылымның негізгі элементтерінің бірі және жеке, ұжымдық мәселелерді шешудегі белсенді қоғамдық қатысудағы өз әрекеттілік пен өзін-өзі ұйымдастыру еркін тілдесудегі орын (кеңістік), кездесулер, қызығушылықтары бойынша бірлестіктер, жасөспірімдер мен жастарды әр түрлі мүмкіндік пен қызығушылықты іске асыруды қамтамасыз ететін клубтық желі болып табылады. Тұрғылықты жері бойынша жұмысты ұйымдастыру уақытқа сәйкес спорттық секциялар, техникалық үйірмелер, көркемдік үйірмелер, қызығушылықтары бойынша бірлестіктердің желілері арқылы жүзеге асырылады.

Қазіргі таңда баланың қызығушылығына септігін тигізіп, олардың икеміне, өздерінің қызығушылығына қарай жаңа қырынан танылу, өмірлік жолын балалық шақтан анықтауда аула клубтарының маңызы зор. Аула клубының мақсаты - білім алушылардың мектептен тыс өмірін тиімді пайдаланып, өздері қызығып оқып жүрген пәндерін тереңдетіп оқыту, жалпы баланы жан-жақты дамытып, бейімін жетілдіру болып табылады. Себебі, әр бала өзінің жүрген ортасында оның жауапкершілігі арта түседі. Бала бойында жасырынып, ашымай жүрген түрлі өнердің ұшқынын ашу, сол бір бойындағы бар таланттан үлкен өнер иесін жасау шарт. Әдеттегідей, әр клубта жұмыстың басым бағыты анықталып, аталған клубқа баратын балалардың өз қызығушылықтары ескеріледі, клубтың жылдық жоспарында зияткерлік, спорттық іс-шаралар, әскери-патриоттық, эстетикалық және рухани-адамгершілік бағыттағы іс-шаралар жоспарланады. Яғни, жұмыс кешенді әрі жүйелі болуы қажет. Сол себепті мектептен тыс уақыттарында әр баланың өз бойындағы дарынын дамытуға мүмкіндігі болуы шарт. Осы жұмысты педагог-ұйымдастырушы ережеге сәйкес бағытталған қызметтердің бір жұмысын басқаруы қажет: спорттық, туристік-өлкетану, экологиялық-биологиялық, ғылыми-техникалық, әскери-патриоттық, көркем-эстетикалық және оны ұйымдастырудың ерекшеліктерін білуі керек.

Бүгінде республикамызда **1102** аула клубтары жұмыс жасап жатса, оның ішінде **40 939** бала өз қызығушылығымен қамтылғаны қатты қуантады. Бұл аула клубтарында қосымша білім берудің (көркем-эстетикалық, ғылыми-техникалық, экологиялық-биологиялық, туристік-өлкетану, спорттық-денешынықтыру және сауықтыру) бағыттары бойынша бірқатар үйірмелер жұмыс жасайды. Алдағы уақытта олардың саны тағы да артатынына сенім артамыз.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАНЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК ДАМУЫНДАҒЫ ЖАҢА ЗАМАНАУИ ДАМУЫ ОЙЫНДАРЫ

Нұр-Сұлтан қаласы, №14 «Ақбөпе» балабақшасының тәрбиешісі
Ильясова Анар Хамитовна

Неміс психологымен айтылған ой әлі күнге дейін танымал. Ойын-балалар қызметінің жетекші түрі. Ойын-белсенділік, мақсатқа талпынушылық, еңбекке деген сүйіспеншілік, мектепке деген оң көзқарас, өзін-өзі бағалау және өзін-өзі бақылау жүргізу қабілеті қалыптасатын үрдіс.

Бала жаңа ойынның тартымды ойымен өмірге бейімделгенін, үйренгенін байқамайды, бірақ қиындықтар тап болса да, оларды жалғастырады. Қызықты формадағы берілген білім, балаларға тез, берік және жеңіл меңгеріледі. Білім беру ойындары - бұл креативті процесті өзі модельдейтін және өз микроклиматын жасайтын ойындар, онда интеллект пен креативті процестердің шығармашылық жағынан дамуы үшін мүмкіндіктер пайда болады. Әрбір ойын дамыту ойыны болуы мүмкін, егер бала өзі жасай алатын болса оған көмектесудің қажеті жоқ. Осылайша, егер баланың зияткерлік және креативті қабілеттерін дамытуға кілт тапса, онда мектепке дейінгі баланың көп қырлы тұлғасын қалыптастыру мүмкіндігі ашылады. Авторлық дамыту ойындары арасында В.В.Воскобовичтің, Дьенештің блогы, Кьюзердің таяқшалары және т. б. интеллект дамуына әсер ететін инновациялық ойындардың тобын бөліп көрсеткіміз келеді.

Сурет 1. Мектепке дейінгі баланың зияткерлік дамуындағы жаңа заманауи дамыту ойындарын қолдану

Неге біз Воскобовичтің дамыту ойындарын таңдадық? 2015 жылы «Ертегі лабиринты ойындары» атты семинарды тыңдап, В.Воскобовичтің мектеп жасына дейінгі және кіші мектеп жасындағы балалардың зияткерлік - шығармашылық дамуының ойын технологиясының жүйесі өз ерекшелігімен қызықтырды. В.Воскобовичтің дамыту ойындары баланың зияткерлік дамуына мүмкіндік береді. Оларды балаларға ұсынар алдында біз оларды үлкен қызығушылықпен үйренеміз. Воскобовичтің ойыны ертегі сюжетімен сүйемелденеді, оған салыстыру, талдау, жіктеуге логикалық тапсырмалар кіреді. Барлық ойындар біртіндеп және тұрақты қиындау принципі бойынша жиынтыққа біріктірілген және балалардың зейінді, сөйлеуді, есте сақтауды, қиялды, логикалық және шығармашылық ойлауын қарқынды дамыту жүйесі болып табылады. Тәрбие беруде - білім беру үдерісінде ұсынылған ойын жүйесін қолдану балалардың білімін, шеберлігі мен дағдыларын қалыптастыруға ғана емес, сонымен қатар ең алдымен, бала тұлғасының

шығармашылық дамуына ықпал етеді. Біз алғаш «Күлгін орман», одан кейін «Ларчик», «Коврограф» жинағынан бірегей тәжірибе алдық. «Ларчик» жиынтығы балалардың зияткерлік дамуына, қоршаған ортамен танысуға, психикалық процестерді дамытуға бағытталған қызықты, бірегей, тиімді ойын жаттығуларын өткізуге мүмкіндік береді. Бұл оқу құралы балалардың да, педагогтардың да шығармашылық қызметі үшін үлкен және жеке топтық сабақтар үшін қолайлы.

Бұл технологияны меңгеру барысында келесі іс-шаралар өткізілді:

- педагогикалық құзыреттілікті арттыратын көптеген қызықты әдістемелік іс-шаралар (семинар-практикумдар, мастер-кластар, квест-ойындар, шығармашылық зертханалар, көрмелер, кеңестер);

- перспективті жоспарлауды іске асыру және де дамыту ойындарының картотекасы.

Тәрбиелеу - білім беру процесіне дамыту ойындарын енгізу шығармашылық іс-әрекет және жеке тұлғаның өзін-өзі іске асыруына мүмкіндік берді (педагогтер де, білім алушылар да, мектепке дейінгі балалар мен олардың ата-аналарының оқу процесіне белсенді тартылуына және балалардың зияткерлік дамуында жоғары нәтижелерге қол жеткізуге ықпал етті). Біздің педагогтер В.Воскобовичтің «Мектепке дейінгі және кіші мектеп жасындағы балалармен жұмыс жасаудағы дамыту ойындары» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияға бірнеше рет қатысып, өз жұмыс тәжірибелерін ұсынды және конференция материалдары бойынша жинақта тәжірибелік жұмыстарды жариялады.

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі баланың дамуы оқу іс-әрекетінде емес, ойында жүзеге асырылады. Стандарт балаға жеке көзқарасқа және мектепке дейінгі жастағы балалардың жетекші қызметіне арналған. Ойын рөлінің артуы және оған басты орын беру фактісі, әрине, балабақшаның білім беру үдерісінде ойын технологиясын қолдану тәжірибемізді дәлелдейді.

Сурет 2. В.Воскобовичтің Мектепке дейінгі баланың зияткерлік дамуында дамыту ойындарын қолдану

Балалар ойыны-бұл көңілді көтеру» - көрнекті дәрігер және педагог П.Ф.Лесгафт бұл сөйлемді қайталауды ұнатқан, өйткені ойын барысында балалардың өмірге деген белгілі бір дағдылары мен әдеттерге ие болатын, әлеуметтік тәжірибені меңгеретін, болашақ сипатты қалыптастыратын өзіндік қызмет түрін көрген. Балалар ойыны - бұл уақытты құр өткізу емес, ал жас тұлғаны тәрбиелеудің ақылды педагогикалық тәсілі.

ҚҰРМЕТТІ ӘРІПТЕСТЕР!

«Қосымша білім және тәрбие» педагогтерге арналған республикалық оқу-әдістемелік журналы бүгінгі таңда еліміздегі балаларға арналған қосымша білім беру жүйесінде жалғыз республикалық басылым болып табылады.

«Қосымша білім және тәрбие» журналының мерзімдік шығарылымы: 1 жылда 4 рет қазақ және орыс тілдерінде.

Журналда оқу-тәрбие үдерісіндегі инновациялар мен инновациялық технологиялар жөнінде мақалалар және тағы басқа материалдар жарияланады. Біздің журналымыздың оқырмандары – жалпы орта, қосымша (оқушылар үйі, сарайы, балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығы; жас натуралистер, туристер, техниктер станциялары; балалар өнер мектебі, балалар музыка мектебі, балалар көркемөнер мектебі; балалар аула клубы және т.б.), кәсіптік және техникалық білім беру ұйымдарының, балалардың қоғамдық ұйымдарының педагогикалық қызметкерлері.

Журнал редакциясының келісімі бойынша Сіз ұйымның қызметі туралы және мерейтойлық материалдарды жариялай аласыз.

Сіз толық ақпаратты 8 (7172) 64-27-31 телефоны немесе e-mail: k.jurnal@mail.ru арқылы біле аласыз

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Республиканский учебно-методический журнал «Қосымша білім және тәрбие» для педагогов на сегодняшний день является единственным республиканским изданием в системе дополнительного образования детей в Казахстане.

Периодический выпуск «Қосымша білім және тәрбие»: 4 раза в год на казахском и русском языках.

В журнале публикуются статьи об инновациях и инновационных технологиях в учебно-воспитательном процессе и другие материалы.

Читатели нашего журнала – педагогические работники организаций общего среднего, дополнительного образования детей (дворец, дом школьников, центр детского и юношеского творчества; станции юных натуралистов, туристов, техников; детская школа искусств, детская музыкальная школа, детская художественная школа; детский дворовый клуб и др.), технического и профессионального образования, детских общественных организаций.

По согласованию с редакцией журнала Вы можете опубликовать юбилейные материалы и о деятельности организации.

Более подробную информацию Вы можете получить по телефону: 8 (7172) 64-27-31 или e-mail: k.jurnal@mail.ru